

STUDII ȘI CERCETĂRI JURIDICE

Implicațiile jurisprudenței CJUE asupra practicii naționale în privința contestațiilor la executare referitoare la contractele încheiate cu consumatorii¹

Prof.univ.dr. Traian C. Briciu
Facultatea de Drept a Universității din București
Președinte al Uniunii Naționale a Barourilor din România

I. Cadrul general al problemei.

În mod tradițional², dreptul execuțional civil român a recunoscut posibilitatea ca în cazul titlurilor executorii non-jurisdicționale (altele decât hotărârile judecătorești sau arbitrale), contestatorul să poată invoca și motive de fapt sau de drept privitoare la fondul dreptului cuprins în titlul executoriu. Singura limitare: *legea să nu prevadă în legătură cu acel titlu executoriu o cale procesuală (specială) pentru desființarea lui* (art.713 alin.2 NCPC, forma anterioară Legii nr.310/2018). Este de înțeles că textul avea în vedere „o cale procesuală specială”, cum este cazul contestației (fosta „oposiție”) în materia cambiei, biletului la ordin și cecului (Legea nr.58/1934; Legea nr.59/1934) ori acțiunea în contenciosul administrativ, în cazul titlurilor executorii fiscal și nicidecum *acțiunea în anulare de drept comun*. Aceasta din urmă este posibilă oricând. Or, un text trebuie interpretat în sensul de a produce efecte iar nu de a fi lipsit de eficiență (*actus interpretandus est potius ut valeat quam ut pereat*).

Prin Legea nr.310/2018, art. 713 alin. (2) NCPC a dobândit următorul conținut „(2) în cazul în care executarea silită se face în temeiul unui alt titlu executoriu decât o hotărâre judecătorească, se pot invoca în contestația la executare și motive de fapt sau de drept privitoare la fondul dreptului cuprins în titlul executoriu, numai dacă legea nu prevede în legătură cu acel titlu executoriu o cale procesuală pentru desființarea lui, inclusiv o acțiune de drept comun.”

Modificarea adusă prin Legea nr.310/2018 este reprezentată de adăugarea la finalul articolului a sintagmei „*inclusiv o acțiune de drept comun*”.

Această simplă adăugare a acestei sintagme are drept consecință faptul că în cazul în care executarea silită se face în temeiul unui titlu executoriu care nu este o hotărâre judecătorească (sau arbitrală), partea interesată, în mod concret debitorul, nu mai poate invoca în cadrul contestației la executare apărări de fond constând în cauze de nulitate ale actului juridic constatat prin înscrisul care constituie titlu executoriu, fiind obligată să inițieze, pentru valorificarea acestor motive, o *acțiune în anulare de drept comun*, cu toate consecințele în ceea ce privește instanța competentă

¹Comunicare făcută în cadrul Conferinței cu participare internațională „Viitorul sistemului judiciar al Uniunii Europene”, în data de 19 octombrie 2019, organizată de Baroul Alba împreună cu Curtea de Apel Alba Iulia, Baroul Hunedoara, în parteneriat cu U.N.B.R., U.A.E. și Universitatea „1 Decembrie 1918 Alba Iulia”.

²Soluția legislativă datează încă de la reforma procedurii civile din anul 1900. A se vedea, E.Herovanu, *Pagini de practică judiciară și extrajudiciară*, Editura Librăriei Juridice, București, 1944, p.281-285.

material și teritorial, taxa judiciară de timbru, procedura de judecată, regimul juridic al hotărârii pronunțate etc.³

Această soluție legislativă, inedită față de tradiția procesuală în România, a fost propusă de mediul judiciar, fiind justificată prin argumente referitoare la încărcarea rolului judecătorilor cu litigii care, sub aparența unor simple contestații la executare, în realitate ridică chestiuni de fond de o dificultate sporită, care recomandă mai degrabă competența unei instanțe de fond (judecătoria sau tribunalul, în raport cu valoarea obiectului litigiului). Doctrina a reacționat diferit cu privire la această intervenție legislativă, fiind împărțită între *apreciativă*⁴ (întemeiată pe ideea evitării unui paralelism de mijloace procedurale – contestație la executare și acțiune de drept comun) și *critică*⁵ (întemeiată pe ideea că soluția tradițională avea avantajul de a oferi un mijloc mai suplu și eficient debitorului confruntat cu executarea silită în baza unui titlu executoriu care cuprinde nelegalități de fond).

II. Privire specială asupra contestațiilor la executare referitoare la contractele încheiate cu consumatorii. Dreptul pozitiv intern.

Până la intrarea în vigoare a Legii nr.310/2018, opinia dominantă era în sensul că pe calea contestației la executare debitorul poate invoca caracterul abuziv al unor clauze contractuale incluse în titlul executoriu⁶.

După intrarea în vigoare a Legii nr.310/2018 o chestiune pregnant pusă în spațiul juridic a fost cea de a stabili dacă, față de prevederile extrem de stricte ale actualului art.713 alin.2 NCPC, este admisibilă invocarea pe calea contestației la executare a nulității unor clauze contractuale cuprinse în titlul executoriu apreciate drept abuzive de către consumator.

În doctrina dezvoltată imediat după evenimentul legislativ amintit, s-a reținut că noua redactare a textului legal (art.713 alin.2) va conduce la respingerea ca inadmisibilă a contestației la executare prin care debitorul (consumator) invocă caracterul abuziv al clauzelor cuprinse în contractul încheiat cu un profesionist și care, potrivit legii, constituie titlu executoriu. În acest caz, debitorul are deschisă numai calea invocării nulității respectivelor clauze apreciate drept abuzive pe calea dreptului comun, formulând o cerere la instanța competentă potrivit regulilor generale în materie de competență, iar nu la instanța de executare⁷. Este drept că, în mod riguros, autorii rețin că, în acest caz, în cadrul acțiunii de fond partea interesată (în speță, debitorul) va putea solicita suspendarea titlului executoriu, în condițiile art.638 alin.2 NCPC. Totuși, în mod prudent, această doctrină, apărută la scurt timp după modificarea legislativă, reținea cu precauție faptul că „*această situație va pune în discuție corectitudinea normei în raport cu jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene în materia protecției consumatorilor (în special în domeniul contractelor de credit)*”⁸.

În perioada ce a urmat, în cadrul dezbaterilor pe tema recente modificări legislative, în dezbaterile profesionale s-au exprimat rezerve cu privire la conformitatea cu dreptul european a interpretării în sensul inadmisibilității invocării pe calea contestației la executare a caracterului

³ În acest sens, a se vedea **Tr.C. Briciu, M. Stancu, C.C. Dinu, Gh.L. Zidaru, P.Pop**, *Comentarii asupra modificării noului Cod de procedură civilă prin Legea nr.310/2018. Între dorința de funcționalitate și tendința de restaurație*, disponibil pe www.juridice.ro, la data de 8.02.2019.

⁴ A se vedea **V. Bozeșan**, notă art.713, în *Codul de procedură civilă*, Ed. Solomon, București, 2019, p.224

⁵ A se vedea **Tr.C. Briciu, M. Stancu, C.C. Dinu, Gh.L. Zidaru, P. Pop**, *op.cit.*

⁶ A se vedea, **E. Oprina**, *Problematia apărărilor de fond în cadrul contestației la executare*, în *Executarea silită. Dificultăți și soluții practice* (coord. E. Oprina, V. Bozeșan), Ed. Universul juridic, București, 2016, vol. I, p.411-412; **N.H. Tiț**, *Posibilitatea invocării pe calea contestației la executare a caracterului abuziv al clauzelor cuprinse în contractul încheiat între creditor și debitor și care, potrivit legii, constituie titlu executoriu*, în *Executarea silită. Dificultăți și soluții practice* (coord. E. Oprina, V. Bozeșan), vol .I, p.413-424; **M. Dinu, R. Stanciu**, *Executarea silită în Codul de procedură civilă. Comentariu pe articole*, Ed. Hamangiu, București, 2017, p.300-303.

⁷ A se vedea, **R. Stanciu, N.H. Tiț**, *Legea nr.310/2018 pentru modificarea și completarea Legii nr.134/2010 privind Codul de procedură civilă*, Ed. Hamangiu, București, 2019, p.128.

⁸ Ibidem.

abuziv al unor clauze cuprinse în contractul încheiat între un consumator și un profesionist și care, potrivit legii, constituie titlul executoriu.

Această chestiune este deosebit de importantă. Fără a avansa date statistice exacte, este evident că o parte semnificativă din executările silită începute în baza unor înscrisuri care, potrivit legii, sunt titluri executorii, altele decât hotărârile judecătorești, se referă la contracte în care debitorul are calitatea de consumator. Este vorba în special de contracte de credit bancar, contracte de leasing, contracte de credit încheiate cu instituții non-bancare etc. În multe cazuri, debitorul, având și calitatea de consumator, invocă caracterul abuziv al unor clauze care au consecințe patrimoniale și care configurează în mod principal sau numai accesoriu, dar nicidecum de ignorat, cuantumul creanței a cărei executare silită se pune în discuție.

Prin urmare, o practică unitară în această chestiune este necesară pentru a evita aglomerarea inutilă a rolului instanțelor, cheltuielilor de judecată suportate de părți, dar nu în ultimul rând pentru coerența sistemului judiciar român, acest aspect conferind și credibilitatea atât de necesară în plan intern și extern.

Având în vedere principiul aplicării directe în legislația internă a dreptului Uniunii Europene, precum și a preeminenței acestuia din urmă asupra regulilor din dreptul intern, aspecte pe deplin acceptate și asupra cărora nu insistăm acum, devine clar faptul că o concluzie nu poate fi desprinsă înainte de o analiză a jurisprudenței CJUE în materia relevantă.

III. Jurisprudența CJUE în materie de clauze abuzive.

Jurisprudența CJUE cunoaște mai multe cauze în care s-a ridicat în mod direct chestiunea conformității cu prevederile art.7 alin.1 din Directiva 93/13 [privind protejarea consumatorilor împotriva clauzelor contractuale abuzive] a regulilor de procedură naționale care nu permit ca în cadrul contestației la executare (denumirea căilor procedurale diferă în funcție de particularitățile fiecărui stat în parte) să fie examinat caracterul abuziv al unor clauze cuprinse în contractul care, potrivit legii, reprezintă titlu executoriu.

Dispozițiile a căror preeminență și eficacitate se pune în discuție sunt, așa cum am arătat, cuprinse în art.7 alin.1 din Directiva 93/13 privitoare la protejarea consumatorilor împotriva clauzelor contractuale abuzive:

„Statele membre se asigură că, în interesul consumatorilor și al concurenților, există mijloace adecvate și eficiente pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate cu consumatorii de către vânzătorii sau furnizorii [a se citi «profesioniști»].”

Există un calup de cauze, pronunțate prin raportare la **procedura execuțională spaniolă**, în care s-au reținut în esență următoarele :

În cauza C-415/11 (Mohamed Aziz)

instanța de trimitere a solicitat *„să se stabilească dacă directiva trebuie interpretată în sensul că se opune reglementării unui stat membru, precum cea în discuție în litigiul principal, care, în condițiile în care nu prevede, în cadrul unei proceduri de executare ipotecară, motive de contestație întemeiate pe caracterul abuziv al unei clauze cuprinse într-un contract încheiat între un vânzător sau un furnizor și un consumator, nu permite instanței sesizate cu o procedură de fond, competentă să aprecieze caracterul abuziv al unei asemenea clauze, să adopte măsuri provizorii care să garanteze deplina eficacitate a deciziei sale finale”* [parg.43]

Cu privire la această chestiune Curtea a reținut că:

„Astfel, reiese din dosar că sistemul procedural spaniol nu permite instanței sesizate cu o procedură de fond, care are legătură cu o procedură de executare ipotecară, să adopte măsuri provizorii care să garanteze deplina eficacitate a deciziei sale finale nu numai atunci când apreciază caracterul abuziv, în raport cu articolul 6 din directivă, al unei clauze care figurează într-un contract încheiat între un vânzător sau un furnizor și un consumator, ci și atunci când verifică aspectul dacă o astfel de clauză este contrară normelor naționale de ordine publică, fapt care trebuie totuși verificat de instanța de trimitere” [parg.52]

„...Conform articolului 698 din Codul de procedură civilă, orice alte acțiuni care pot fi

formulate de debitor, inclusiv cele care privesc anularea titlului executoriu ori scadența, caracterul cert, stingerea sau cuantumul datoriei, se soluționează în cadrul unei proceduri corespunzătoare acelor motive, fără a avea drept efect suspendarea sau împiedicarea procedurii de executare prevăzute de capitolul respectiv.” [parg.55]

„Or, din aceste indicații reiese că, în sistemul procedural spaniol, adjudecarea finală a unui imobil ipotecat de către un terț dobândește întotdeauna un caracter ireversibil, chiar în cazul în care caracterul abuziv al clauzei atacate de consumator în fața instanței de fond determină nulitatea procedurii de executare ipotecară, cu excepția ipotezei în care consumatorul menționat a efectuat o înscriere preventivă a cererii de anulare a ipotecii înainte efectuării notei marginale menționate.” [parg.57]

„Trebuie să se constate, așadar, că un asemenea regim procedural, întrucât instituie imposibilitatea instanței de fond, în fața căreia consumatorul a introdus o cerere în care invocă caracterul abuziv al unei clauze contractuale care constituie temeiul titlului executoriu, de a adopta măsuri provizorii care să poată să suspende sau să împiedice procedura de executare ipotecară, atunci când adoptarea unor asemenea măsuri se dovedește necesară pentru garantarea deplinei eficacități a deciziei sale finale, este de natură să aducă atingere efectivității protecției urmărite de directivă” [parg.59]

„În lumina acestor considerații, trebuie să se răspundă la prima întrebare că directiva trebuie interpretată în sensul că se opune reglementării unui stat membru, precum cea în discuție în litigiul principal, care, în condițiile în care nu prevede, în cadrul unei proceduri de executare ipotecară, motive de contestație întemeiate pe caracterul abuziv al unei clauze contractuale care constituie temeiul titlului executoriu, nu permite instanței sesizate cu procedura de fond, competentă să aprecieze caracterul abuziv al unei asemenea clauze, să adopte măsuri provizorii, printre care în special suspendarea procedurii de executare menționate, atunci când adoptarea acestor măsuri este necesară pentru garantarea deplinei eficacități a deciziei sale finale.” [parg.64]

În termeni asemănători, Curtea s-a pronunțat în alte cauze raportate la procedura execuțională spaniolă, precum cauza **C-618/10 (Banco Español de Crédito SA)**.

„Or, în acest context, trebuie să se constate că un astfel de sistem procesual, care nu permite instanței sesizate cu o cerere de somație de plată să aprecieze din oficiu, în limine litis sau într-o altă etapă a procedurii, deși dispune deja de toate elementele de drept și de fapt necesare în acest scop, caracterul abuziv al clauzelor cuprinse într-un contract încheiat între un vânzător sau un furnizor și un consumator, în lipsa unei opoziții formulate de acesta din urmă, este de natură să aducă atingere efectivității protecției pe care urmărește să o asigure Directiva 93/13 (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 noiembrie 2002, Cofidis, C 473/00, Rec., p. I 10875, punctul 35).

Astfel, ținând seama de configurația generală, de modul de desfășurare și de particularitățile procedurii somației de plată descrise la punctele 50-52 din prezenta hotărâre, există un risc care nu este neglijabil ca consumatorii implicați să nu formuleze opoziția necesară fie din cauza termenului deosebit de scurt prevăzut pentru aceasta, fie deoarece aceștia pot renunța să se apere având în vedere costurile pe care le ar presupune o acțiune în justiție în raport cu cuantumul creanței contestate, fie pentru că nu își cunosc drepturile sau nu sesizează exact conținutul acestora, sau ca urmare a conținutului limitat al cererii de somație de plată formulate de vânzătorii sau de furnizorii și, așadar, ca urmare a caracterului incomplet al informațiilor de care dispun.

Astfel, ar fi suficient ca vânzătorii sau furnizorii să inițieze o procedură de somație de plată în locul unei proceduri civile ordinare pentru ai lipsi pe consumatori de posibilitatea de a beneficia de protecția pe care urmărește să o asigure Directiva 93/13, ceea ce ar fi de asemenea contrar jurisprudenței Curții potrivit căreia specificitatea procedurilor jurisdicționale care se desfășoară în cadrul dreptului național între vânzătorii sau furnizorii și consumatorii nu poate constitui un element de natură să afecteze protecția juridică de care trebuie să beneficieze aceștia din urmă în temeiul dispozițiilor acestei directive (Hotărârea Pannon GSM, citată anterior, punctul 34).

În aceste condiții, trebuie să se constate că reglementarea spaniolă în cauză în acțiunea principală nu este conformă cu principiul efectivității, întrucât face imposibilă sau excesiv de dificilă, în cadrul procedurilor inițiate de vânzători sau de furnizori în care consumatorii sunt pârâți, aplicarea protecției pe care Directiva 93/13 urmărește să o confere acestora din urmă.” [parg.53-56] sau în **cauza C-49/14 (Finanmadrid EFC SA)** ori **cauza C-169/14 (Juan Carlos Sánchez Morcillo)**.

În alte hotărâri Curtea are în vedere **dreptul execuțional maghiar** „care permite unui notar care a întocmit, cu respectarea cerințelor de formă, un act autentic referitor la un contract încheiat între un profesionist și un consumator să aplice pe actul respectiv formula executorie sau să refuze anularea acesteia, în condițiile în care nici într-un stadiu, nici în celălalt nu a fost efectuat un control al caracterului abuziv al clauzelor respectivului contract” [parg.33 - **cauza C-32/14 - ERSTE Bank Hungary Zrt.**]

În legătură cu aceasta, dând curs jurisprudenței sale anterioare, Curtea a reținut că „din moment ce procedura notarială are efecte analoage cu cele ale unei proceduri jurisdicționale, notarul ar trebui, în consecință, să poată de asemenea să aprecieze din oficiu caracterul abuziv al clauzelor contractuale atunci când dispune de toate elementele de drept și de fapt necesare în acest scop.” [parg.46]

Ca o particularitate, Curtea reține teza responsabilizării consumatorului prin aceea că nu tolerează poziția total pasivă a acestuia :

„Or, deși Directiva 93/13 impune, în litigiile dintre un profesionist și un consumator, o intervenție pozitivă, exterioară părților din contract, a instanței naționale sesizate cu astfel de litigii (Hotărârea *Asbeek Brusse* și de *Man Garabito*, C-488/11, EU:C:2013:341, punctul 39 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea *Pohotovost*, C-470/12, EU:C:2014:101, punctul 40 și jurisprudența citată), respectarea principiului efectivității nu poate merge până la a suplini integral pasivitatea totală a consumatorului vizat (a se vedea în acest sens Hotărârea *Kušionová*, C-34/13, EU:C:2014:2189, punctul 56).

În consecință, faptul că consumatorul poate invoca protecția dispozițiilor legislative privind clauzele abuzive numai dacă intenționează o procedură jurisdicțională nu poate fi considerat în sine, în opoziție cu cele susținute de Comisie, contrar principiului efectivității. Astfel, protecția jurisdicțională efectivă garantată de Directiva 93/13 se întemeiază pe premisa potrivit căreia instanțele naționale sunt sesizate în prealabil de una dintre părțile la contract.” [parg.62-63].

De asemenea, cu privire la semnificativa derogare de la regulile clasice ale procedurii civile, care consacră principiul disponibilității, în chiar dispozitivul hotărârii pronunțate în **cauza C-472/11 (Banif Plus Bank Zrt)** se reține că:

„Articolul 6 alineatul (1) și articolul 7 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii trebuie interpretate în sensul că instanța națională care a constatat din oficiu caracterul abuziv al unei clauze contractuale nu are obligația, pentru a putea stabili consecințele acestei constatări, să aștepte ca consumatorul, informat cu privire la drepturile sale, să prezinte o declarație prin care să solicite anularea clauzei menționate”

Argumente asemănătoare găsim în alte cauze raportate la procedura execuțională maghiară, precum **cauza C-137/08 (VB Pénzügyi Lízing Zrt.)**, **cauza C-483/16 (ERSTE Bank Hungary Zrt.)** sau **C-51/17 (OTP Bank Nyrt.)**, în aceasta din urmă reținându-se că :

„protecția urmărită de Directiva 93/13 impune ca din moment ce instanța națională dispune de elementele de fapt și de drept necesare în acest scop, aceasta să invoce din oficiu, inclusiv, dacă este cazul, în locul consumatorului în calitatea sa de reclamant, clauze eventual abuzive cuprinse într-un contract încheiat între un profesionist și acest consumator.” [parg.90].

În **cauza C-407/18 (Addiko Bank d.d.)**, Curtea s-a pronunțat și prin raportare la particularitățile **dreptului sloven**, în care „regimul executării silite prezintă următoarele caracteristici:

– instanța însărcinată cu executarea silită a unui contract de credit ipotecar, încheiat sub forma unui act notarial direct executoriu, nu poate refuza respectiva executare silită din cauza prezenței, în contractul în discuție, a unei clauze abuzive, întrucât această instanță trebuie să se conformeze în mod necondiționat conținutului unui titlu executoriu, fără a putea aprecia legalitatea conținutului acestuia;

– în principiu, suspendarea executării silite nu este posibilă, chiar cu titlu provizoriu, cu excepția ipotezei introducerii unei proceduri pe fond, inițiate de debitor, în calitate de consumator, prin care se solicită constatarea nulității unei clauze contractuale abuzive;

– această suspendare a executării silite, până la adoptarea unei decizii definitive cu privire la fond, nu este autorizată decât cu titlu excepțional și este supusă unor condiții legale stricte referitoare la demonstrarea unui prejudiciu ireparabil sau greu reparabil, în sensul articolului 71 primul paragraf din Legea privind procedurile de executare și măsurile asigurătorii, care exclude prejudiciul legat de executarea silită însăși, ceea ce, în practică, face această suspendare aproape imposibilă;

– creditorul are dreptul de a cere debitorului constituirea unei garanții în cazul în care acesta solicită suspendarea executării silite și

– debitorul împotriva căruia a fost deschisă procedura de executare silită nu poate obține asistență judiciară gratuită, astfel încât trebuie să suporte el însuși cheltuielile importante de reprezentare printr-un avocat. ”[parg.50]

Cu privire la acest regim procedural, prin raportare și la cele deja statuate în cauzele sus-amintite, Curtea a reținut că „În ceea ce privește regimul procedural al executării silite în discuție în litigiul principal, având în vedere caracteristicile regimului respectiv evidențiate de instanța de trimitere și rezumate la punctul 50 din prezenta hotărâre, trebuie să se constate că un astfel de regim este de natură să aducă atingere efectivității protecției urmărite prin Directiva 93/13.”

„Astfel, după cum a statuat Curtea la punctul 59 din Hotărârea din 1 octombrie 2015, ERSTE Bank Hungary (C-32/14, EU:C:2015:637), inclusiv în cazul în care legislația națională prevede un astfel de control preventiv, mijloacele adecvate și eficiente pentru a preveni utilizarea în continuare a clauzelor abuzive în contractele încheiate de un profesionist cu consumatorii trebuie să cuprindă dispoziții care să permită să se garanteze acestora din urmă o protecție jurisdicțională efectivă, care le oferă posibilitatea de a ataca în justiție un astfel de contract, inclusiv în faza executării silite a acestuia, în condiții procedurale rezonabile, astfel încât exercitarea drepturilor lor să nu fie supusă unor condiții, în special unor termene sau unor cheltuieli, care să facă excesiv de dificilă sau imposibilă în practică exercitarea drepturilor garantate de Directiva 93/13.

Mai exact, în cauza în care s-a pronunțat această hotărâre, Curtea a precizat, la punctele 60 și 61 din aceasta, că, în temeiul dreptului național în discuție în această cauză, consumatorul putea, pe de o parte, să introducă o acțiune în contestarea validității contractului în cauză și, pe de altă parte, să inițieze o procedură de încetare sau de limitare a executării silite, ceea ce presupunea, în acest context, dreptul consumatorului de a solicita suspendarea executării silite a acestui contract. În plus, Curtea a dedus din elementele dosarului care i-a fost prezentat în cauza menționată că, în cadrul respectivelor proceduri, instanțele naționale puteau și trebuiau să invoce din oficiu cazurile de nulitate vădită, în funcție de elementele de probă disponibile. Aceste modalități procedurale ale căilor de atac păreau, prin urmare, sub rezerva verificării de către instanța națională, să garanteze consumatorului o protecție jurisdicțională efectivă.

În schimb, în ceea ce privește cauza principală, reiese din dosarul prezentat Curții că dreptul sloven nu oferă consumatorului nicio garanție comparabilă cu cele menționate la punctele 54, 57 și 58 din prezenta hotărâre. ” [parg.57-59]

În fine, cu privire la chestiunea în discuție, prin raportare la **dreptul execuțional român**, Curtea a analizat **cauza C -348/14 (Maria Bucura)**. Întrebarea instanței (Judecătoria Câmpulung) urmărea să se stabilească „în ce măsură aceasta are obligația de a aprecia din oficiu caracterul abuziv, în sensul Directivei 93/13, al clauzelor unui contract atunci când este sesizată cu o

contestație la executarea silită a acestui contract” [parg.40]. Curtea a reținut că „Articolul 6 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretat în sensul că revine instanței naționale obligația de a aprecia din oficiu caracterul abuziv, în sensul acestei dispoziții, al clauzelor unui contract încheiat între un consumator și un profesionist, **din moment ce această instanță dispune de elementele de fapt și de drept necesare în acest scop.**” [pct.2 din dispozitivul hotărârii].

Din analiza celor de mai sus se desprind câteva idei diriguitoare:

- Este evident că nu este conformă standardului de protecție impus de Directiva 93/13 o prevedere legală care interzice posibilitatea invocării în cadrul contestației la executare a apărărilor privind caracterul abuziv al clauzelor unui contract care, potrivit legii, este titlu executoriu;

- Este evident faptul că potrivit principiului efectivității protecției impuse de Directiva 93/13, judecătorul național este obligat să analizeze caracterul abuziv al clauzelor unui contract, chiar și din oficiu, din moment ce instanța dispune de elementele de fapt și de drept necesare în acest scop;

- Punerea la dispoziția consumatorului a unei acțiuni de fond, de tipul acțiunii în anulare, nu satisface principiul efectivității protecției dreptului, mai ales dacă în cadrul acesteia nu s-ar putea cere măsuri provizorii, precum suspendarea executării ori aceste măsuri ar presupune constrângeri de drept sau de fapt în aplicarea lor și care ar crea consumatorului dificultăți în obținerea acestora;

- Existența unor mijloace alternative de protecție a consumatorului trebuie privite în ansamblul dreptului național, ținând seama de particularitățile sistemului juridic în cauză.

IV. Impactul jurisprudenței CJUE asupra interpretării art.713 alin.2 NCPC în forma primită prin Legea nr.310/2018.

Revenind la chestiunea modului în care trebuie aplicat art.713 alin.2 NCPC, în noua sa formă, dezlegarea acesteia nu este simplă dacă privim particularitățile dreptului execuțional român.

Este evident că, în noua sa formă, legea română interzice discutarea aspectelor de fond, implicit și a nulității clauzelor contractuale, în cadrul procedurii contestației la executare, dacă debitorul are la dispoziție acțiunea în anulare de drept comun. Această restricție intră în contradicție cu jurisprudența CJUE amintită în privința protecției consumatorilor.

Cu toate acestea, sunt sustenabile **două teze juridice.**

Prima teză este cea care afirmă **conformitatea** art.713 alin.2 NCPC cu directiva. Această teză își găsește argumente în faptul că față de legislația altor state, dreptul român recunoaște posibilitatea ca în acțiunea în anulare de drept comun să se solicite și să se obțină suspendarea executării silite în condiții cel puțin aparent identice cu cele din contestația la executare. Acest drept este recunoscut în art.638 alin.2 NCPC - „suspendarea executării titlurilor prevăzute la alin.1 pct.2 și 4 poate fi cerută și în cadrul acțiunii de fond având ca obiect desființarea lor. Dispozițiile art.719 se aplică în mod corespunzător”. În acest mod, se poate spune că debitorul nu este dezavantajat deoarece el are toate mijloacele pentru a contesta caracterul abuziv al clauzelor contractului în acțiunea în anulare, putând totodată să obțină și suspendarea executării silite în condiții similare cu cele din contestația la executare. Este drept, debitorul trebuie să fie destul de diligent să promoveze acțiunea în anulare, dar această cerință nu pare exagerată față de jurisprudența CJUE (a se vedea supra. **cauza C-32/14 - ERSTE Bank Hungary Zrt.** - *faptul că consumatorul poate invoca protecția dispozițiilor legislative privind clauzele abuzive numai dacă intențază o procedură jurisdicțională nu poate fi considerat în sine, în opoziție cu cele susținute de Comisie, contrar principiului efectivității*).

A doua teză, pe care din rațiunile pe care le vom expune și susține, consideră că dispozițiile art.713 alin.2 NCPC, în forma actuală, nu împiedică invocarea în cadrul contestației la executare a nulității clauzelor abuzive, judecătorul având în continuare obligația de a le analiza în cadrul acestei proceduri. Argumentele care susțin această teză sunt următoarele:

- *în primul rând*, particularitatea dreptului român de a permite suspendarea executării în chiar acțiunea de fond, deși, fără îndoială, reprezintă un element favorabil debitorului, nu reprezintă o protecție la fel de eficientă și nici echivalentă cu suspendarea executării în procedura

execuțională. Aceasta deoarece acțiunea de fond este mai dificil de demarat, având constrângeri formale precum procedura de regularizare prevăzută de art.200. Consumatorul ar putea să întâmpine dificultăți în realizarea cu caracter de urgență a suspendării executării din pricina necesității de a parcurge sinuoasa procedura a regularizării; în contestația la executare nu se aplică procedura de regularizare; de altfel, în cauza **C -348/14 (Maria Bucura)**, citată supra., Curtea s-a pronunțat în contextul în care art.638 alin.2 NCPC exista în dreptul pozitiv, ceea ce nu a împiedicat concluzia necesității invocării caracterului abuziv al clauzelor în contestația la executare;

- *în al doilea rând*, protecția oferită de acțiunea în anulare nu este una similară contestației la executare deoarece: în cadrul contestației la executare judecătorul ar putea să identifice din oficiu problema caracterului abuziv al clauzelor chiar dacă consumatorul a contestat alte aspecte ale executării, în timp ce în acțiunea în anulare consumatorul trebuie să identifice chiar el motivul de nulitate pentru a decide demararea unei atare acțiuni;

- *în ultimul rând, dar cel mai important*, din întreaga jurisprudență CJUE se degajă ideea că o protecție eficientă a consumatorului presupune ca judecătorul național să analizeze caracterul abuziv al clauzelor unui contract, chiar și din oficiu, **din moment ce instanța dispune de elementele de fapt și de drept necesare în acest scop**; adică ar fi de neconceput ca într-o procedură contencioasă judecătorul să aibă elementele de fapt și de drept care să configureze caracterul abuziv al clauzelor și cu toate acestea să nu aplice măsurile care să împiedice aplicarea titlului executoriu. Această chestiune credem că este „cheia” care deschide armonizarea dreptului intern cu jurisprudența europeană.

V. Concluzii.

Apreciem că, în continuare, debitorul poate în cadrul contestației la executare să invoce caracterul abuziv al clauzelor contractuale cuprinse în actul care, potrivit legii, constituie titlu executoriu. El poate obține suspendarea executării în condițiile art.719 NCPC. Acțiunea în anulare rămâne un instrument alternativ, dar nu necesar.

În continuare apreciem că judecătorul investit cu o contestație la executare este obligat ca, *din oficiu*, să analizeze caracterul abuziv al clauzelor **din moment ce dispune de elementele de fapt și de drept necesare în acest scop** (chiar și atunci când contestația debitorului nu cuprinde critici cu privire la caracterul abuziv, dar elementele configuratoare rezultă din înscrisurile din dosar). Cu toate acestea, debitorul este obligat să manifeste diligență și să formuleze în termen legal contestație la executare. Judecătorul nu este obligat la aceasta în procedura necontencioasă a încuviințării executării.